

vini, conversionem fieri totius substantiæ panis in substantiam corporis Christi. In sententia autem opposita, etiamsi per consecrationem non fiat conversio totius substantiæ panis in corpus Christi, potest vere dici quod hoc sit corpus Christi; ergo illa causalis Concilii non colligit efficaciter.

XXII. Quare ut salvemus Concilium, omnino dicendum est, illa verba non habere nisi unicum sensum verum et proprium, scilicet, quod absolute hoc contentum sub speciebus sit corpus Christi, quæ æquivaleret universali, scilicet, totum contentum est corpus Christi, quod ex duplici principio deducitur. Primo, quia *ly* hoc designat contentum, non quomodocumque, sed ut demonstratur per illa accidentia et species; illa autem accidentia, cum sint accidentia panis, non possunt non designare panem, quamdiu ibi continentur, quia inhærent illi; ergo *ly* hoc non potest per demonstrationem talium accidentium designare corpus Christi vere, si ibi remanet substantia panis. Patet consequentia, quia si ibi remaneret substantia panis, hoc ipso remaneret accidentia inhærendo in substantia panis; ergo proprie et directe designare debent ipsum panem, quia accidentia alicujus rei proprie et vere solum demonstrant inhærendo subjectum illud, cujus sunt accidentia, quamdiu tale subjectum ibi est, et in ipso illa inhærent; ergo ut vere demonstrent aliam substantiam ibi contentam, necesse est quod subjectum proprium ibi non sit, sed tantum alia substantia. Quando autem aliquid non se habet ut accidens inhærens alicui subjecto, sed tamquam vas continens aliud, potest quidem *ly* hoc designare substantiam ibi contentam, etiamsi remaneat ibi substantia continens (scilicet corpus vasis) et hoc modo

si substantia panis se haberet tamquam vas continens corpus Christi, possemus dicere hoc esse corpus Christi, non destructa substantia panis, ut continentis corpus Christi; sicut dicitur: Hic sanguis, non destructo calice continente; et dicimus hoc esse vinum, non destructo dolio continente. Cæterum substantia panis non se habet hoc modo, tamquam vas continens, sed tamquam res absoluta, sub illis accidentibus demonstrata: accidentia autem non demonstrant nisi subjectum cui inhærent, quamdiu tale subjectum ibi est; ergo si remanet substantia panis, non poterit per illud pronomen hoc, designans accidentia illa, seu contentum sub accidentibus, demonstrare aliam substantiam, quam panis.

XXIII. Alterum principium sumitur ex parte rei contentæ, demonstratæ per pronomen hoc, quia non potest sic indefinite et absolute dictum verificari, quod sit corpus Christi, nisi totum contentum sit tale corpus Christi. Etenim propositio indefinita æquivaleret universali, et est idem, quod totum hoc, seu omne hoc; præsertim quando propositio indefinita explicat quid sit aliquid: tunc enim se habet quasi definitio, et complectitur totum, quod in aliqua re designatur. Sicut quando inquirimus, quid est hoc, et respondemus, hoc est lapis, vel est animal, vel est panis, non possumus vere respondere nisi *ly* hoc totum complectatur quod in illa re est, quia respondemus per modum definitionis; et tunc propositio indefinita æquivaleret universali, et complectitur totum quod in illa re est. Cum ergo Christus Dominus vere dixerit hoc esse corpus suum, non accepit substantiam panis tamquam vas quoddam continens corpus Christi, quia panis non habet hoc munus, sed respexit ad veritatem il-

lius rei contentæ sub illis accidentibus, explicando et designando quid daret, et offerret discipulis ad manducandum: ergo illud pronomen hoc designat quasi definitive quid sit absolute res illa, non autem solum contentive, quasi ille panis sit vas continens Christum, quia revera non est; ergo illa indefinita æquivaleret universali, et est idem dicere *ly* hoc, ac dicere totum hoc; et sic dicit quamdam comprehensionem et adæquationem rei contentæ; adæquatio autem totum complectitur: ergo repugnat quod stante verificatione istorum verborum cum his circumstantiis, possit ibi remanere substantia panis.

SOLVUNTUR ARGUMENTA.

XXIV. Ad fundamenta opposita respondetur. Ad primum dicitur, quod loquendo de potentia absoluta, posset Deus ponere hic corpus Christi præsens, et alligare illud speciebus, conservando substantiam panis; quod fieret per aliam actionem non conversivam substantiæ panis in corpus Christi; sed tamen tunc non posset proferre illa verba: *Hoc est corpus meum*, ad exprimendam veritatem et quidditatem illius rei, quam offerebat ad manducandum; sed solum posset dicere, quod hic est corpus meum, id est, in hoc loco, vel in his speciebus; non tamen posset dicere, quod hoc est corpus meum. Et ad instantiam, quod etiam tunc verificarentur illa verba, negamus antecedens, et dicimus quod *ly* hoc in nostro casu, est idem ac dicere totum hoc, quia supponit indefinite æquivalenter ad universale, quod maxime fit quando ad modum definitionis adæquate vel inadæquate, formaliter vel identice explicatur quid aliquid sit, et quid in veritate sit, quia vere dicitur esse hoc. De-

finitio enim, seu explicatio veritatis rei, totum quod est in ipsa re importat; Christus autem significare voluit illis verbis veritatem illius substantiæ, et illius contenti sub speciebus; et sic illud pronomen hoc demonstrat indefinite totum quod est in illa re. Cum autem dicimus de homine, hoc est corpus, verè dicimus; et nomine corporis etiam includitur anima identice, quatenus est forma corporis sub gradu corporeitatis, licet non explicet omnes gradus animæ; nam corpus materiam et formam involvit, et sic dicit totum, quod ibi est, et de toto illo verificatur, saltem identice et per concomitantiam, licet non explicet omnem gradum, et omnem modum qui est in illo toto.

XXV. Ad confirmationem respondetur, quod *ly* hoc si simpliciter et absolute proferatur, demonstrando adæquate, vel quasi definitive rem illam singularem, æquivaleret universali, seu comprehensioni totali illius rei, quam demonstrat; potest tamen aliquando non ita universaliter verificari, vel quia non sumitur in toto rigore et physice, sed secundum quamdam moralem intelligentiam; vel quia non designatur per *ly* hoc res aliqua substantive et absolute, quantum ad id quod est, sed contentive tantum, et pro re contenta, quam intra se habet, verbi gratia, si in aliquo contineatur aurum, et aliquid parum argenti, absolute dicimus hoc est aurum, quia illud parum moraliter reputatur pro nihilo, ac si ibi non esset. Et quando demonstrato vase dicimus, hoc est vinum, verificatur hoc, etiamsi ibi sit substantia vasis, quia *ly* hoc sumitur pro re contenta, et non refertur ad rem continentem. Cum autem illud continens non sit solum accidens, sed corpus vasis, compatitur quod ibi sit alia substantia præter vinum,

non contenta, sed continens. At vero in præsentia substantia panis non se habet tamquam vas continens, sed tantum sumitur absolute pro eo quod offertur ad manducandum, et solum demonstratur per accidentia propria ipsius panis, et quantum est de se, inhærentia illi: unde cum Christus Dominus per pronomen hoc designavit quid esset vere et substantialiter illud quod sub talibus accidentibus continetur, non potuit relinquere ibi substantiam panis, ut dictum est; tum, quia accidentia designarent substantiam panis, et non corporis Christi, cum essent propria panis, et inhærentia illi; tum, quia non referuntur ad aliquid contentum in pane tamquam in vase, sed ad demonstrandum quid sit absolute et substantialiter contentum sub illis speciebus; unde non potest ly hoc verificari pro toto contento solum morali modo, seu physice et entitative, quia demonstrat quid sit illa substantia absolute; et sic non relinquit locum alteri substantiæ.

ARTICULUS II.

Quænam sit ista actio conversiva, et quem terminum formalem habeat?

I. De actione et termino hujus conversionis simul inquirimus, quia terminus et actio recipiuntur inter se, cum actio specificetur a termino, unde unum sine altero perfecte tractari non potest. Supposita ergo doctrina fidei præcedenti articulo tradita, quod in hoc sacramento datur conversio totius substantiæ in corpus Christi, et quæ recte transsubstantiatio appellatur, et sic appellandam esse decernit Ecclesia, non solum in Concilio Tridentino sess. XIII, cap. IV, et canone

IV, sed etiam in Lateranensi sub Innocentio III, capite primo, atque adeo non sufficit ad fidem confiteri in hoc sacramento esse præsentialiter et realiter corpus Christi, et non esse substantiam panis, sed etiam fieri conversionem totius substantiæ panis in corpus Christi; hac, inquam, fide supposita, inquirimus de ista conversione quid sit, in qua actione consistat, quis sit formalis terminus ejus? Articulo autem sequenti dicemus de termino desinente et corrupto, scilicet, an substantia panis annihilatur.

II. Est autem supponenda definitio conversionis generice sumptæ: deinde divisio ejus in suas species: et tertio conditiones ad illam requisitæ. Definitio conversionis in genere est: Transitus unius rei in aliam. Ly transitus non est solum ordo, seu habitudo inter duas res (ut aliqui putarunt) sed est vera et realis mutatio cum illa habitudine, et ordine inter extremum desinens, et extremum succedens. Ly unius rei in aliam, designat extrema positiva, inter quæ versatur conversio, non subjectum in quo versatur, non terminum a quo formalem, qui est privatio in generatione; sed extremum illud positivum de quo sit transitus in aliud; et est terminus a quo materialis respectu actionis ut generativæ; per se autem et formaliter ad actionem ut conversivam. Unde in mutationibus, in quibus est transitus de uno ad aliud, considerandum est, quod aliud est subjectum, quod mutatur de uno ad aliud; aliud est extremum quod mutatur, et transit de uno ad aliud: subjectum potest quidem dici, quod mutatur, sed non quod convertitur. Dicitur vero converti ipsum extremum, quod transit in aliud, verbi gratia, in generatione ignis, materia aquæ seu ligni transit, et mutatur in formam ignis; non tamen

dicitur materiam converti in formam ignis, quia materia manet; id autem quod convertitur in aliud, non manet, sed desinit esse; et sic aqua, vel lignum, quod desinit esse, est illud quod convertitur in ignem. Et quando homo albus fit niger, non dicitur homo converti in nigredinem, vel in nigrum, sed mutari de albo in nigrum; dicitur vero album converti in nigrum, quia conversio significat mutationem, prout inter ipsa extrema exercetur, et secundum habitudinem termini desinentis in terminum incipientem. Mutatio vero prout consideratur inter subjectum et formam dici potest mutatio, sed non conversio; et ideo in definitione conversionis cum dicitur transitus unius rei in aliam, ly unius rei intelligitur pro extremo, non pro subjecto.

III. Secundo, notanda est divisio in conversionem totalem, et formalem; in conversionem substantialem, et accidentalem. Prima divisio explicatur sic, quod conversio totalis est, quando unum extremum ita transit in aliud, quod nihil de illo remanet commune utrique extremo; sed totum quod est in uno transit in aliud, tam ex parte formæ, quam materiæ. Conversio autem formalis fit e contra, quando unum extremum ita transit in aliud, quod remanet idem subjectum commune utrique extremo, et solum fit successio, et transitus in formis; ideoque vocatur formalis. Et primo modo invenitur conversio solum in eucharistia, in qua tota substantia panis transit in corpus Christi; secundo modo invenitur etiam in mutationibus naturalibus, ut cum ex aqua fit ignis, ex albo nigrum, etc. Secunda autem divisio notissima est; dicitur enim conversio substantialis, quando fit transitus in aliquod extremum substantiale, ut

cum ex aqua fit ignis, vel e contra. Accidentaliter vero dicitur, quando fit transitus in extremum accidentale, ut cum ex albo fit nigrum, etc. an vero in omni mutatione naturali inveniatur conversio respondetur in omni mutatione inter terminos positivos, quatenus tales sunt, inveniri conversionem, non autem inter privatos, quia ex privatione ad formam datur simplex generatio, seu mutatio, quia privatio cum sit nihil, non convertitur in aliquid; si autem detur aliquid positivum quod desinit, et aliud positivum quod succedit, dicitur fieri conversio; non quod una forma transeat in aliam, sed quod illud constitutum (seu concretum ex forma et subjecto) dicitur converti in aliud ratione formarum; sicut in augmentatione aliquid ex parvo fit magnum, vel e contra; in generatione ex aqua fit ignis, in alteratione fit ex calido frigidum, vel ex minus calido magis calidum; et in motu locali ex distante fit propinquum, ex sedente stans, vel e contra.

IV. Tertio, notandæ sunt tres conditiones conversionis. Prima, quod sit inter terminos positivos; privatio enim, quæ nihil est, non convertitur in aliquid; et in hoc sensu verissimum est antiquorum philosophorum dictum, ex nihilo nihil fit, scilicet, per conversionem et mutationem. Unde generatio, prout fit ex privatione, non est formaliter conversio, licet sit mutatio; sed prout inter terminos positivos fit. Secunda conditio est, quod unum extremum, seu terminus desinat, et alter succedat, sive de novo incipiat entitative et in esse, sive solum in aliquo modo, vel dependentia terminandi, sufficit quod succedat alteri. Quod enim debeat unus terminus desinere, sive absolute et entitative, sive quoad modum patet, quia quod